

NAŠ DOM

List slovenske družine

Izhaja prvega vsakega meseca.

Velja na leto 20 din; posamezna številka 2 din.

Čekovnega računa številka 13.577 (»Naš dom«, Upravništvo Maribor).

Naslov: Uredništvo »Našega doma« Maribor, Koroška cesta 5.

Uprava »Našega doma«, Maribor, Koroška cesta 5.

Opomba uredništva: Sliki na 18. strani sta iz Banovinskega arhiva v Mariboru. Prevaljske cerkve (na str. 19., 20. in 21.) je slikal Avgust Broman na Prevaljah.

Bralci! Bralke!

Osem in dvajset letnikov je že izpolnil »Naš dom«.

V tisti viharni dobi, ko je grozila smrt Slovenskemu Štajerju in Slovenski Koroški, je vodil mladino v zmagoviti boj za besedo materino.

Potem je postal učitelj fantom in dekletom in jim je vžigal luč zveličavne krščanske omike.

Dorasli ste fantje in dekleta, dorasel je z vami »Naš dom« — in letos je potrkal na duri slovenskih družin.

Slovenske družine, kaj vam prinaša »Naš dom«?

Glejte: siromaka sem videl v zakajeni koči, ko je drobil suhe žgance — pa je bil veder in dobre volje, hudomušno se je držal: »Križa?! Nak, pri nas je ni! Naši je ime Liza, sosedovi pa Mica.«

Kaj bi poglede grenko mršili in v besedo jemali težke misli in hude skrbi za ves svet?!

Veselja smo potrebni, tistega tihega, zdravega domačega veselja, ki kakor sonce prežene vse kisle megle.

To veselje hoče slovenskim družinam prinašati »Naš dom«. Sprejmite ga! V vse domove ga spravite! Čim več ga bo, tem večji bo, tem več bo tudi veselja z njim.

Zapletenka (Vsebirad-Nemanič)

L	B	D	P	S	A
J	T	O	A	E	E
P	S	L	M	O	D
E	N	E	E	E	A

Skrita mesta (R. Stegmüller)

Mali Tonček se joče, ker so mu zagrebli očeta. Ali si na pismo prilepil znamko?

Letošnja suša kar žge travo. Kaj, mari Borisa ne boš dal v šolo? Hop! Tujec sem, pa ne vem vaših navad. Ko je senice pomoril, je lopov zbežal. Ta črni vran je že spet priletel na dvorišče. Te šibe nikdo noče. Ni še dolgo tega, kar je bil tu.

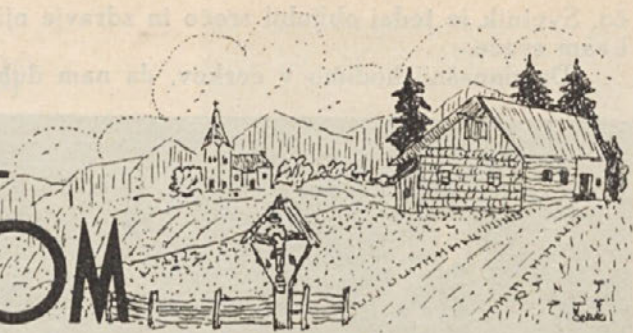
Iz navedenih stavkov poišči jugoslovanska mesta.

Črkovnica (Julij Tittl)

$j + 1 =$	j	ž	p	j	č	n	r	d	i	š
i. t. d.	n	o	š	d	l	z	ž	m	i	d

(Nadaljevanje na 3. strani)

NAJ DOM

Februar 1937

Pondeljek	1	Ignacij
Torek	2	Svečnica
Sreda	3	Blaž
Četrtek	4	Andrej K.
Petek	5	Agata
Sobota	6	Dorotheja
Nedelja	7	Pustna
Pondeljek	8	Janez od M.
Torek	9	Pust; Apolonija
Sreda	10	Pepelnica
Četrtek	11	Lurška Marija
Petek	12	Evlalija
Sobota	13	Katarina R.
Nedelja	14	Valentin
Pondeljek	15	Jordan
Torek	16	Julijana
Sreda	17	Frančišek Kle
Četrtek	18	Simeon
Petek	19	Konrad
Sobota	20	Sadot
Nedelja	21	Irena
Pondeljek	22	Margareta K.
Torek	23	Peter Dam.
Sreda	24	Matija
Četrtek	25	Valburga
Petek	26	Matilda
Sobota	27	Gabriel
Nedelja	28	Roman

Najkrajši mesec je; kakor da ga je sram, ker so se vanj zatekli razposajeni pustni dni, pa hiti, da čim prej uide. Toda letos je pust kratek in tudi kalendar nas opominja, da ni časa za lahkomišelnost.

2 Luč, ki se je v sveti noči vžgala, sveti vedno močnejše in preganja temo. V davnih časih so se na svečnico zbirali verniki in z gorečimi svečami šli okoli cerkve, počoč svete pesmi in psalme.

Na ta dan blagoslavlja duhovnik sveče, ki bodo gorele na oltarju, in tiste, ki jih verniki prinesejo v cerkev. Kajti ni krščanskega doma brez blagoslovljene sveče. Kadar grozeči oblaki pokrijejo poletno nebo in se strele krešejo, jo prižgejo. Prižgejo jo, kadar pride ženi težka ura, ko rodi novo življenje; prižgejo jo, kadar se katera duša odpravlja na oni svet, da ji kaže pot v večnost.

3 Sv. Blaž je patron zoper boleznij v grlu. Legenda pripoveduje, da je z molitvijo rešil neki vdovi sina, ki mu je v grlu obtičala ribja kost. Neki drugi ženi je otel prešiča pred volkom; ta mu je zato darovala sve-

čo. Svetnik je tedaj obljubil srečo in zdravje nji in vsem, ki darujejo cerkvam sveče.

Dandanašnji hodimo v cerkev, da nam duhovnik položi goreči sveči

Pri št. Janžu nad Dravčami pečejo krape

okoli vratu in nad nami pomoli, da bi nas Bož na priprošnje sv. Blaža varoval zla v grlu in vsakega drugega zla. V starih časih pa so si ljudje sami ovili blagoslovljeno svečo trikrat okoli grla, jo pod brado prekrižali in prižgali. Prav tako so si jo ovili tudi okoli roke in pod kolenom okoli noge, kravam pa okoli vimena, da bi bili varni pred kačami.

7

Na pustno nedeljo se začne tridnevno norenje. Še iz poganskih časov so nam ostale razposajene navade. Našemljeni pusti hodijo okoli, nagajajo dekletom, ki so ostale samice, in pobirajo

krape in klobase. Svinjsko meso mora biti te dni na mizi in krapov polne skledje. Ali marsikdo si bo moral tudi letos zapeti:

Hopsasa, hopsasa,
pustna nedelja,
lani sem bil krapov sit,
letos pa — zelja.

10

Pepelnica! Pustni hrušč je minil, resno in pomembno je potrkal postni čas: »Pomisli, človek, da si prah!...« Na pepelnico so nekoč pobrali vilice in nože in jih shranili do velikonočnega

jutra; kajti ves post niso okusili mesa. Moški pa so si na pustni večer zadnjič prižgali pipico in do velike noči niso več kadili.

To so bili časi, ko sta po naših domovih še kraljevali stara vera in — zadovoljnost.

Pustni godci pri Sv. Lenartu v Slov. goricah

Prevaljski kapitelj

Dve palici imam, leseno eno, eno železno. Sta tudi potrebni na teh hribih, ker parket resnično naše poti niso.

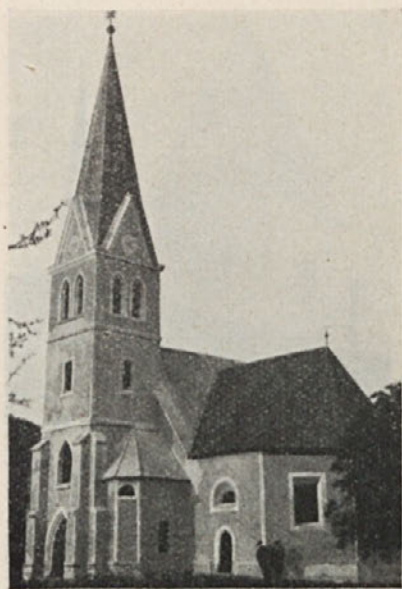
Imata pa vsaka svojo zgodovino, znamenito ali neznamenito, o tem se ne bomo prepirali. Misli pa menda skoro vsakdo, da je prav njegova zgodovina važna. Tako morda tudi ti palici. Lesena je bila lastnina pesnika Valentina Orožna, ki je pasel na Selah duše iz leta 1852 v leto 1855. Ob koncu avgusta 1855 se je preselil v Savinjsko dolino in je 4. maja 1875 pri Sv. Martinu ob Dretí umrl. Ob slovesu od tod je podaril palico dobremu prijatelju veleposestniku Apačniku tu spodaj pod hribom. Hči tega, zdaj že nekaj let rajna Apaška mama pa so jo izročili meni, češ, da jo bom imel jaz najbolj v časti. Je prav močna, le zakrivljeni ročaj zija kakor hudo žejna gos. Udaril sem nekoč, ko so me v šoli že preveč jezili — nagajati te žabice znajo, Bog jim odpusti! — z njo po klopi, pa se je kar razčesnila. In se je majhna deklica, pred katero sem ravno udaril in se je najhuje ustrašila, po prvem strahu veselo nasmejala: »Zdaj pa se vam je razklala.« In še zija. Naj, v božjem imenu!

Druga, železna, ni manj slavna. Je spomin na prevaljski kapitelj. Menda leta 1901 ali 1902 smo jih naročili vsi trije redni kapitulariji g. Janez Smolej, g. Hani Majerhofer in jaz od nekod iz Nemčije. Na ročaju ima vrezano ime, da je morebiten tat ne bi mogel kar utajiti. Votla je, notri železna pilovina, ki se skrivnostno šume preliva po palici, ako jo narobe obrnem.

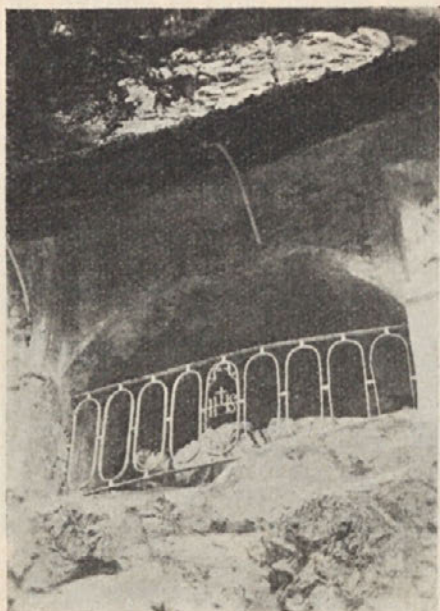
Prošt ali predstojnik prevaljskega kapitlja je bil tedaj svetniški g. župnik Kesar. Mož tako uravnovešen v svoji veri in brezmejni srčni dobroti, da si postal takoj veder in dober, najsi si prišel k njemu še tako slabe in črne volje. Daleč na okrog sloveči pridigar. Popravljaj nam je nekoč v Št. Danijelu cerkveno streho klepar iz Prevalj, po poreklu Hrvat, hud socij. In mi je v pogovoru priznal: »Mene se ne prime nobena pridiga, razen če slišim g. Kesar-

Na Fari

Sv. Barbara pri Prevaljah

Sv. Rozalija pri Prevaljah

ja.« Majhen mož, nekoliko sključen, samo pol pljuč je imel, pol jih je po neki pljučni bolezni zvapnelo, a močen, jasen glas; in zajemal je iz globokih studencev žuboreče žive vere in velike, otroško nedolžne svetosti — pravi drugi sv. Frančišek Asiški.

Kaplana je imel vedno dva. Časih so mu dali še tretjega, ki niso vedeli prav kam z njim. Tako mojega sošolca Oskarja Rasslerja, diakona, ker je bil za mašniško posvečenje še premlad. Nemec, ki bi se naj na Prevaljah slovensčine naučil. Pa je pridigal, se pridigo tudi pridno učil. Pri kosilu je g. Kesnar s svojim blagim smehljajem in vedno otroškim glasom pohvalil: »Učili ste se pridno. A najboljše je vendar bilo amen.« In so se vsi veselo smejali, tudi Oskar. Bil je telesno tip pravega Nemca: rdečeličen, zlatih las, kakor vijolice modrih oči. Srca pa izredno blagega. Je že davno v grobu — Bog mu daje dobro.

Med drugimi je bil v kapitlju Gustl Križaj, ki je bil ob plebiscitu sicer na nam nasprotni strani, a menda ne toliko proti Slovencem, le za nedeljeno Koroško je bil, česar mu niti tako hudo zameriti ne smemo. Zdaj je tudi že mrtev. Z njim bivši kapucin, brat Fidelis. Pa ga je Križaj, vedno poln muh in dobre volje, povpraševal: »Ti, kaj pa so ti kapucini rekli, ko so te od-slovili?« — »Pojdi, pojdi! Pameten bodi,« se je malo v zadregi branil bivši brat Fidelis. — »Pa ti niso rekli: Servus, Fidelis?« (Igra z besedami: »Servus fidelis = zvesti služabnik; Servus, Fidelis = pojdi zbogom, Fidelis.«) Bivši brat Fidelis je naredil sicer malo mračen obraz, a drugi so se veselo smejali.

In ko so se kapitulariji — tudi mežiški župnik Premru in guštanjski Valeš sta bila večkrat pri teh »sejah« — spodaj v vrtni utici smejali, je stal gori v nadstropju ob oknu kaplan Voigrinec; istotako svetniški kakor g. Kesnar. Ko so ga vabili na vrt, se je otroško preprosto opravičeval. »Vi se zabavate in smejete, jaz pa gledam v nebo in sem srečnejši od vas.« Ko je iz Prevalj odhajal, za provizorja nekam med Nemce na Gornje Koroško, ga je spremljala na postajo cela procesija ubožcev, menda vsi siromaki prevaljske

Leški cerkvi

fare, ker jim je vse razdal, kar je zaslužil.

Potem Janez Smolej iz Kranjske gore in Hani Majerhofer, med vojsko na smrt obsojen, a deluje še zdaj z mladeniško navdušenostjo gori v Pečnici ob Baškem jezeru; kadar mi pa pošlje kako pesem, je zložena v treh jezikih, slovenskem, nemškem in latinskem. Smolej zdaj boleha in išče zdravja ali smrti po ameriških sanatorijih, je bil tedaj prekipevajoče življenje, da ni vedel s svojo močjo kam. In glasen, da je grmelo. Ko sta me nekoč obiskala v Št. Darnijelu z g. dr. Opekom iz Ljubljane, sta obujala spomine izza dijaških let. Pa se je Smolej hudo razvnel (res ga je že nekoliko imel): »Pa mene so iz Alojzijevišča izključili, ki imam tak glas!« Dr. Opeka se je smejal, da bi skoro pod mizo pal. In sam velik humorist, me je še pozneje vedno vprašal: »Kaj pa Smolej, ki ima tak glas?« V nastopu zmerom odločen in mogočen, v vsem velikopotezen.

Pliberški g. dekan Bauer, gentleman skoz in skoz, ga je že tedaj, ko se nam še sanjalo ni, da bo šel kedaj v Ameriko, rad imenoval »Amerikanec«. Naju s Smolejem je g. dekan zelo rad imel. Ko je bil Smolej provizor v Koprivni in ni imel menda plačanih dovolj maš, mi je g. dekan večkrat rekel: »Ti imaš mnogo intencij

(kadar je bil dobre volje, nas je tikal; mi nježa vikali, bil je »velik gospod«), pošlji jih nekaj Smoleju!« Manj je maral Hanija Majerhoferja. Bil mu je preveč politik. V »Miru« se je lotil nekoč tudi dekana. Pa se je ta pripeljal takoj v Prevalje oziroma k »Fari«, kakor ljudstvo tam govori, in je naredil ubogemu Haniju »hudo uro«. Seveda preveč se Hanija prijelo ni. A g. dekan se še precej dolgo ni mogel pomiriti. Prišel sem nekoč po tistem napadu k njemu v Pliberk. Imel je »Mir« na mizi. Pa ga je jezno pograbil, vrgel ga nazaj na mizo in vzkipel (govoril je zmerom zelo glasno, ker je bil občutno gluhi): »Naj le Rozman (urednik »Mira«) in Majerhofer dajeta za narodne namene; jaz ne bom več!« A je tudi to grožnja sčasom pozabil, in je bilo spet vse dobro. Bili so res dobri, ti stari gospodje!

Potem Ivan Serajnik, velik ljubitelj mladine, ki sedaj tako vzorno in po-

Na Poljani

Brinjeva gora pri Prevaljah

žrtvovalno pase duše v Kotljah, pravi ljudski tribun, res »pater patriae«, oče svojim župljanom, saj jim vse razda. In Ferdo Lavrinc, eleganten kaplan, ki je vedno molil. Obiskal me je rad v Št. Danijelu, prihajal spovedovat otroke. Pa sem ga vprašal: »Ferdo, kako pa si zadnjič hodil domov?« — »Dva rožna venca sem pomolil, pa sem bil doma!«

Oj, bili so lepi, lepi, tisti naši mladi dnevi, dnevi prevaljskega kapitlja!

Zdaj je kapiteljski prošt g. dekan Riepl. Vsa leta marljiv kakor mravlja je zdaj po boleznih na posteljo prikovan. Tako trpi in moli za nas. A vzorno delujeta mlada kapitularja g. Mlakar, ki je predlanskim na Rokovo tako krasno pel sv. mašo tu pri nas na Selah, in g. Škafar, ki je lani na Rokovo tako lepo pridigal. Vsi so s svojim svetniškim življenjem in apostolskim delovanjem vredni nasledniki nepozabnega g. Kesnarja.

Tako upamo, da prevaljski kapitelj ne bo še kmalu izumrl. Naj bo in ostane »nesmrtni kapitelj«!

Januš Golec:

Polica j — Roza

Splošno o procesijah.

Pretežna večina podeželskega in mestnega prebivalstva ima veselje s procesijami. Do pravega izraza zunanje pobožnosti in krščanskega prepričanja pride pri procesiji na deželi, medtem ko so cerkveni obhodi v mestih javno ogledovanje mode in naslajanje v radovednosti. Pobožnost in trgovanje z zijaletjo pa tiščita v ospredje pri mestno-podeželskih procesijah, kakor jih je videti po manjših mestih: Ptuj, Celju, Slov. Bistrici itd. Teh procesij se udeležujeta meščan in kmet iz okolice.

Nekaj posebno privlačnega je procesija za nežno mladino in osobito za ženski svet od deklic do dekličev, od žen do starih mater.

Človeka, ki je navajen ter ima smisel za red, je že od nekaj bolel in jezil pogled na številni nežni spol, ki se pri procesijah gneta, poriva ter suva naprej v gručah ter v popolni zmešnjavi. Ženska, ki ni opredeljena v kaki nabožni organizaciji, je pri procesiji zdaj spredaj, na sredini in tudi čisto zadaj, kakor pač nanese zanimanje za ugled in presojo udeleženk ter udeležencev. Da bi korakale ženske paroma v procesiji kakor šolska mladež ali moški, tega ni menda nikjer, in če je, je to ena največjih izjem v javnem nastopu.

Ravno o takemle ženskem korakanju po dve in dve skupaj pri pobožnem obhodu bi vam rad nekaj zaupal v naslednjih vrstah, iz katerih bo lahko razbral vsakdo, da zamore vpeljati red in disciplino v ženske vrste le najstrožje oko postave.

Ženska procesija v Celju.

Pred več desetletji so bile procesije v Celju znamenitost glede reda in discipline v ženskih vrstah ter to po trudu in zaslugi mestnega policaja. Stražnik Johann Gornigg je bil majhne in liki valjar trebušaste postave, dolgih mustač in zadrezast v dobesednem pomenu. Dedec je že bil bolj v letih, v činu nadstražnika in osovražen ter preklet na dno pekla od meščank in podeželank.

Sovraštvo celjskega ženskega sveta si je nakopal samo radi tega, ker je zahteval z besedo in sunki pri vseh javnih nabožnih in posvetnih obhodih, da so šle ženske paroma in brez uhajanja od spredaj nazaj ter obratno. One pa, katere se niso pokorile, niso smele v procesijo in so morale med radovedneže v špalir ob obeh straneh mimohoda.

Ne smemo misliti, da je uspelo »Torbecu«, kakor so krstile ženske mehatega policaja, kar pri prvi procesiji, da bi bil ženske prisilil v pare in jih navadil rednega korakanja. Kaj še! Trudil se je leta in leta. Slednjic je prerešetal vrste ženskega bataljona tako, da so se upale v procesijo

pod njegovim nadzorstvom samo še v Marijini družbi organizirana dekleta ter v Žensko zvezo vpisane ženske. Vse druge navadne ženščine so izpadle iz urejene čete in tvorile občinstvo gledalcev.

Celjska procesija je bila pred desetletji daleč po Slovenskem znamenita in to samo radi tega, ker so bile ženske na pare in niso nič manj strumno korakale kakor fanti in moške. Ljudje so prihajali od daleč gledat to žensko čudo pod neizprosno strogo komando debelega, majhnega, mustačastelega in kakor sam bog nas varuj zadrezasto gledajočega policaja, kateremu že leta in leta ni pravil nikdo drugače kakor »Torbec«.

Vsak tuj moški, ki je samo enkrat videl celjsko procesijo, je občudoval na tihem vampastega stražnika in bi mu dal denarno nagrado, če bi se bil potrudil v njegovo faro, da bi prevežbal tamošnji za red nedostopni ženski svet.

Bandera Ženske zveze.

Kar bom zaupal javnosti v naslednjem, se je zgodilo v Celju na Telovo leta 1907. Torbec je bil tedaj že prileten in sploh za nobeno drugo službo nego za poveljevanje ženskega bataljona, kar mu je bilo v poseben ponos in bi najbrž sploh ne bil prenesel, če bi ga bil za njegovega življenja zamenjal na tem mestu kak mlajši tovariš.

Celjska ženska četa je bila omenjenega leta na višku glede reda pri vseh javnih obhodih svetnega in cerkvenega prikroja. Obe na par ter reden korak navajeni organizaciji dekliška Marijina družba in Ženska zveza sta šteli mnogo članic iz mesta in okolice. Nastopali sta po ulicah z zastavama. Bandera Marijine družbe je bila nežna, kakor pač pristoja zunanjemu vodilnemu znaku Marijinih hčera. Ženska zveza se je po zastavi močno razlikovala od dekliških tovarišic. Zastava te organizacije je bila prava — mogočna bandera. Na dolgem, močnem ter na koncu s kovinastim križem okrašenem drogu je bil nad sredino obešen še počezni in na tem je visela kar cela svilena plahta s slikama: sv. Družine na eni in sv. Elizabete na drugi strani. Bandera je bila težka in ji je bila kos le na celem telesu močna ženska, kakor je bila mlada gospodinja Farčnikova Roza iz Lave pri Celju. Da bi se zastava pokorila njenim rokam ob vetru

ali kakih drugih vremenskih neprilikah, je imela Roza preko desne rame opasan nosilni jermen, ki je končaval v trdo sešit štor ali nosač, v kateri je lahko porinila spodnji del zastavinega droga in je bila na ta način zavarovana bandera čisto v njeni oblasti in tudi prenašanje bremena ni bilo toliko naporno.

Farčnikova Roza je korakala z zastavo v rokah ter v usnjatem nosaču pred mnogoštevilno Žensko zvezo na dan presv. Rešnjega Telesa leta 1907.

Procesija na Telovo leta 1907.

Procesija na Telovo leta 1907 se je vršila v vsem redu. Udeležili so se je veteranci z močno godbo, šolska mladina, zastopniki oblasti, vojaštvo, meščani, okoličani in kot najbolj strnjen zaključek Marijina družba in Ženska zveza pod nadzorstvom vpehanega Torbeca, ki je tičal v paradni uniformi. Na glavi je nosil tedaj običajno prusko jekleno čelado. Privezano pod brado z jermenom preko debelega in zanotenega obraza. Na prsih so se mu svetili gumbi, bingljale rdeče žnore in ob levem boku mu je mahetala na dolgo privezana svetla sablja, katero je moral držati z levico, sicer bi mu bila ropotala daleč za njim po tleh.

Trije evangeliji z blagoslovi so bili odpeti, odigrani in srečno zaključeni s streli iz pušk tako zvane častne vojaške čete 87. pešpolka, kojega en bataljon je bil v Celju v veliki vojašnici v starem gradu poleg Narodnega doma.

Zadnji evangelij z blagoslovom je bil na trgu pred Narodnim domom. Pred vojašnico je stal v paradni uniformi kar cel bataljon pod poveljstvom majorja na konju, da dokaže pri poslednjem blagoslovu, kako znajo slovenski fantje ustreliti v enem samem gromovitem puku iz pušk kar štirih čet v pozdrav in počastitev Najsvetejšega.

Oltar je bil pripravljen pri bronastem spomeniku cesarja Jožefa II. Čisto pri oltarju so bili poleg duhovščine razni dostojanstveniki, belo oblečeni otroci, razna druga mladina in za to dolga vrsta veteranarjev z godbo na desnem krilu. Posebnost veteranarske muzike je bil črn konjiček (poni), ki je vlekel na vozičku veliki boben ob najbolj slovesnih prilikah. Za veteranerskimi piskači, in sicer za bobnom je stal liki jeklena krogla trdno k tlaku prikovan Torbec in za njim Farčnikova Roza s težko zastavo v obeh rokah in oprto v usnjati nosač.

Poleg na kratko omenjenih udeležencev procesije je bil ves trg od vseh strani natrpan z gledalci, med katerimi je prevladoval ženski spol iz okolice.

Na Telovo je navadno bolj kujavo vreme in tako je bilo tudi v letu 1907. Ni ravno deževalo, držalo se je napeto in zdaj ter zdaj bi se bila lahko vlila ploha. Ljudje so bili za vsak slučaj zavarovani z dežniki.

Udarec usode.

Tak je bil položaj, ko je bilo vse na višku nestrpnosti, če bo uspel z enim samim gromom zadnji strel celega bataljona, kateremu je poveljeval major Mervuš, ki je bil po rodu Hrvat. Fantje vojaki so pripravili na glasno povelje puške, jih podržali z enim sunkom kvišku in že je tresnil med oblake iz kakih 200 pušk en sam siloviti — brr — umf!

Če je človek še tako močnih živcev, ga le strese nehote močen pok, dasiravno je nanj pripravljen in ga pričakuje.

Tako je bilo tudi s Farčnikovo Rozo. Prve tri partije strelov je prenesla precej mirno. Tik pred zadnjo pa je bila nekam raztresena, ker je že bil celoten obhod napol na razhodu in je hotel vsak naglo pod streho radi čisto nizkih oblakov, ki so grozili z izlivom.

V Rozino razmišljenost in misel na skorajšnji konec je naenkrat zagrmelo iz pušk celega bataljona. Farčnico je pretreslo po celem telesu. V trenutku preleta strahu je sunila drog zastave s tako silo v usnjati nosač, da se je najbrž prepereli jermen pretrgal, težka bandera je v vetru zgubila ravnotežje ter padla naprej — — — Drož je osmuknil Torbeca z vso težo po nekoliko vstran od jeklenege pokrivala štrlečem ščitu na čeladi. Udarec kola je posnel policaju z bliskavico čelado z glave z jermenom vred in jo pognal, da

je obvisela za vijak na železnem obroču velikega veteranskega bobna. Konec kovinskega križa na drogu zastave je zadel v boben vpreženega konjička od zadaj. Nepričakovano udarjeni poni se je vzpel na zadnje noge in že je bil z enim mogočnim skokom z bobnom in Torbečevo čelado iz vrste veterancev ter v galopu naprej med skupinami in gručami, ki so se preplašeno umikale podivjanemu konjiču.

Torbec je sicer stal trdno, pa udarec po okrajku čelade je zmedel tudi njegov utelešeni smisel za red. Kakor hitro je videl, da mu hoče konjiček pobegniti s čelado, je spustil svetlo sabljo iz levice ter prestavil noge na dohit za ponijem. Predno se je priletni debeluhar prav premaknil z mesta, je že bil konjič daleč proč in to je bilo usodno za obilnega policaja. Hotel se je pognati v tek. Kar po prvih korakih se mu je nesrečna sablja tako zapletla, da mu je hkrati zavrta obe nogi in se je prekotalil po tleh kakor poln polovnjak ravno med žensko občinstvo!

Nikdo ni pozval na: Bij, udri! Kakor na povelje je dvignilo bogznaj koliko ženskih rok dežnike in lop po starem sovražniku, ki ni mogel radi zamotane sablje kvišku, da bi odbijal mlatev srditih žensk. Zamahljaji z dežniki po Torbecu niso padali — deževali in ne vem, kako bi bilo z njim, da mu niso prihiteli na pomoč od vseh strani tovariši.

Do krvi in črnih bunk po celem telesu zbitega nadstražnika so odnesli v bližnjo vežo, ker sicer bi se bila pobunila in navalila nanj cela toliko let od enega samega moškega strahovana ženska vojska.

Kar sem opisal v zgorajnjih vrstah bolj obširno, se je odigralo na dveh točkah v par trenutkih. Najbolj vesten opazovalec bi ne bil utegnil, da bi bil pregledal ter presodil celotni položaj, katerega je povzročilo pretrganje nosilnega jermena ter usodepoln padec bandere Ženske zveze.

Polovica procesije in gledalcev se je krohotala poniju, ki je galopiral s policajevo čelado; druga se je smejala, se tresla od trenutne jeze in udrihala po na tleh se valjajočem nadstražniku — — —

Splošno zaposlenost na smešno in razborito stran je izrabila Farčnikova Roza, ki je čisto mirno pobrala zastavo ter piravi jermen, se pomešala med vesele in togotne ženske in izginila z bandero v župnijsko cerkev.

Po procesiji.

Posledice udarca z drogom zastave po okrajku policajeve čelade in hrbtu ponija niso bile zaključene na trgu pred Narodnim domom. Prodrle so v širšo javnost in jih je začelo opisovati ter premlevati časopisje. Celjski slovenski list je predočil smešno-resni dogodek nepristransko, povdarjajoč nedolžnost ženskega zastavonoše. Nemško zagrizena »Deutsche Wacht« (Nemška Straža) je zasukala zadevo zlobno proti Rozi in vsemu človeškemu življu v Celju in okolici. Trdila je, da je bil padeč ter udarec bandere organiziran in ga je treba razčistiti pred sodiščem.

Hujskanje nemškega lističa je rodilo v taisti dobi samoobsebi umevno ta uspeh, da je res posegla vmes oblast. Državni pravdnik je v imenu tepeneža Torbeca obtožil Farčnikovo Rozo, češ, da je dala dobro preudarjeno znamenje za napad na uradno osebo. Ker so ostala imena onih žensk, ki so udrihale po debeluhu, neizsledena, bi naj nosila vso odgovornost za javni posmeh in poškodbe Farčnikova Roza.

Že v preiskavi je bilo zaslišanih mnogo prič. Ene so govorile istino; druge laž! Glavna priča, katera je vpila za nedolžnost in oprostitev obdolženke, je bil piravi nosilni jermen, ki je bil pravzrok obračuna s tolikoletnim mučiteljem ženskega spola — z mustačastim Torbecom. Usnjarski strokovnjaki so potrdili enoglasno, da jermen ni bil narezan, ampak je popustil slučajno radi starosti in obrabe.

Na podlagi izjave strokovnjakov je moral izreči sodnik oprostilno sodbo, katera je bila za nadstražnika Johanna Gornigga mnogo hujši udarec nego dvojna osramotitev na javnem trgu pred Narodnim domom.

Ko je Torbec čul, da mu ni dalo sodišče zadoščenja z obsodbo povzročiteljice njegove sramote, je izustil v sodnikovi sobi besede:

»Gospod sodnik, oprostitev obdolženke je zame upokojitev!«

Po tej opazki se je obrnil proti Rozi in ji zabrusil na glas pod nos:

»Frdamana policaj Roza!«

★

Torbec je bil resnično upokojen. Izselil se je iz Celja, kjer mu ni bilo obstanka.

Kako pa je bilo z njegovim skozi toliko let vežbanim ženskim bataljonom? Z umikom čuvarja reda in discipline se je na mah prelevil celjski ženski svet v čredo sem ter tje se porivajočih ovac pri procesijah kakor je še to najbrž danes običaj v Celju in povsod drugod.

Ime Farčnikove Roze je ohranilo ustno izročilo do danes v hvaležnosti do maščevalke trinoške omejitve ženske svobode pri procesijah in raznih drugih javnih obhodih.

Slika zgoraj:

Nenavaden kraj za poroko. Poročni »obred« v vaški kovačnici v mestecu Gretna Green na Škotskem (v Angliji). Tu so se dolgo časa ženili posebno oni, ki jim je hitra poroka bila potrebna in še niso imeli vsega »v redu«.

Slika na desni:

Poroke med otroci so v Indiji še danes v navadi, čeravno jih je angleška vlada prepovedala. Otroci se lahko ženijo že z osmimi leti. Slika nam kaže mladega ženina z nevesto v krogu sorodnikov.

Slika na levi:

Slovesna poroka pri Kuno - Indijancih. Poročni obredi in običaji so pri »naravnih« narodih še prastari. Nič jih ne more od tega odvrniti, da bi se kljub pokristjanjenju odrekli svojim poganskim obredom. Glavni del poročne obreda je v tem, da indijanski glavar med mrmranjem posebnih zarotnih besed razbije lončeno posodo pred ženinom in nevesto ter njunimi gosti; potem sta ženin in nevesta postala mož in žena.

Tako se ženijo drugod

Adam že je vedel, da bodo moški radi žene zapustili dom in starše in bodo šli z ženo. Živeli bodo z njo in za njo, ker je Bog tako hotel pri ustvarjenju človeka.

»In Gospod Bog je iz rebra, katero je bil vzel iz Adama, naredil ženo in jo privedel k Adamu. In reče Adam: To je sedaj kost iz mojih kosti in meso iz mojega mesa; imenovala se bo po meni, ker je iz moža vzeta. Zaradi nje bo zapustil človek očeta in mater in se držal svoje žene in bosta dva v enem.«

(I. Mozes 2, 21—25.)

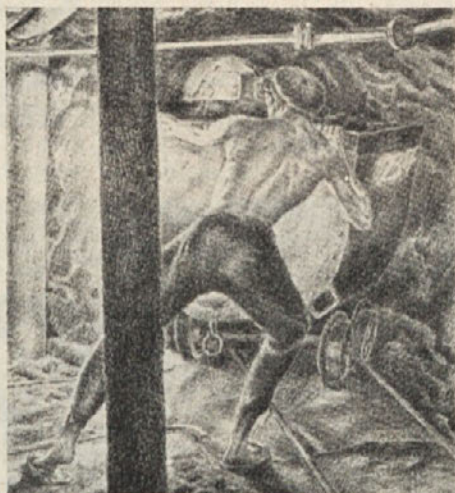
Pri dvigalu. Stotine človeških življenj ima na skrbi in v roki. Sam sedi v »strojnici« (prostor s stroji) in opazuje globinsko kazalo. Z ropotom se vrti velikansko kolo; preko njega je navita za roko debela jeklena vrv, na kateri visijo »korpe« za spuščanje v globino. Delo pri dvigalu je zelo odgovorno in zahteva res — moža.

Svetilko dobi vsak rudar pred vhomom v rov proti izročitvi svoje številke. Sveže napolnjena in očiščena svetilka je prav tako potrebna rudarju kakor kramp ali »pikon«. Pri sprejemanju in oddajanju svetilk se ugotovi obenem, kdo ni prišel na delo in — v primeru nesreče v jami — tudi, kdo se ni vrnil iz jame.

S svedom na zračni pritisk navrtajo rudarji v črno kamenje luknje, v katere vtaknejo razstrelivo.

Vlačilec premoğa potiska »hunto« s premoğom na najbližje zbirališče. Posebne lokomotive potegnejo potem vozičke do »jame«, odtam jih spravijo s posebnimi dvigali na beli dan.

Na obisku pri rudarjih. Pri dvigalu mož pove po telefonu v globok rov, da se pripeljejo zemljani na obisk. Odprejo se vrata dvigala. Vstopimo. Strese nas v dvigalu, ko pomislimo, da visimo na vrveh nad 800 m globokim rovom. Dvigalo se zaziblje in že drčimo z neznansko naglico po črnem jašku. Samo spremljevalčeva leščerba osvetljuje naše blede obraze. V naši notranjosti nekaj ni v redu in vselej, ko zablisne luč iz rova, mimo katerega se spuščamo v globino, si želimo samo za trenutek stopiti na trda tla. Končno! — Daleč potujemo peš po razsvetljenem rovu, nekoliko sklonjeni, težko se privadimo toplemu in prašnemu zraku. Kratek pozdrav rudarja, ki potiska voziček s premogom. Oglušujoče brnenje in ropotanje vrtnega stroja na zračni pritisk nam ne dovoljuje razgovora. Spremljevalec opozori rudarja z dotikom, da je dobil »obisk«. Iz umazanega, znojnega obraza nas pogledajo utrujene oči, obrobljene s črno, prašno plastjo. Samo za kratek čas. In že gremo naprej v drug rov. Nekateri od nas ne morejo več vztrajati v rovu in se vrnejo z nadzornikom, nekaj nas pa še vztraja, toda le še kratek čas. Obisk navadnega zemljana v rudniku je nekaj morečega in strašnega... Še ko smo že bili zopet nekaj časa na zemlji, na zraku, smo se počutili silno utrujene. — »Daj nam danes naš vsakdanji kruh...« Z muko je zaslužen rudarjev kruh!

Tudi »najmanjša« nesreča v rovu mora biti strašna. Globoko pod zemljo podere teža kamena in zemlje opore in opaže, v mnogih primerih zasuje rov in prepreči s tem še živim rudarjem povratek na sonce. In to se zgodi več sto metrov globoko pod zemljo...

Čudovito potovanje Martinca iz Podloma

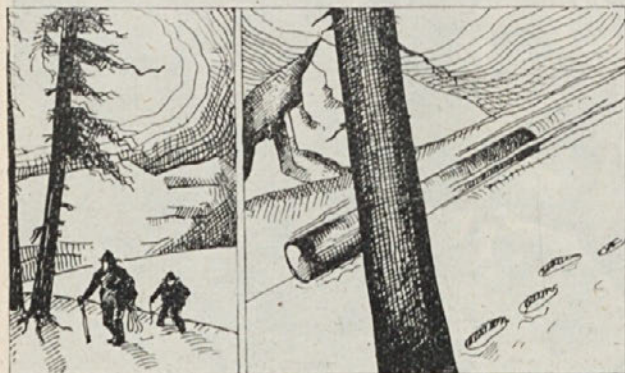
Rusticus.

Martinec je postal
drvar.

Sprva je služil za
kuharja. Iz grape je mo-
ral nositi vodo po str-
mem bregu, pristavljati
lonce in pihati v žerja-
vico. Vendar mu ta po-
sel ni šel posebno od
rok. Drvarji so le pre-
radi odlagali žlice in
nevoljno godrnjali, češ,

da je juha preveč slana, žganci pa premalo.
Zato so ga premestili k sekačem.
Oj, to je pela sekira...!

Vse poletje ista pe-
sem sekir...

Na jesen, ko so se
pobelili najvišji gorski
vrhovi, pa so se umak-
nili nižje. Ko pa je pri-
šla zima, so poslali Mar-
tinca in drvarja, ki so
mu rekali Žeja.

Krenila sta v glo-
bokem snegu navkreber. Pot je bila težavna in nevarna radi plazov.
No, končno sta prispela na cilj in se lotila dela: posekane hlode sta
spuščala po strmini v dolino. Ej, to je šlo — hitreje kot brzovlak!

Ko sta se po truda polnem delu zgrudila vsa upehana v sneg in za hip počivala, je Žeja nenadoma oživel.

»Primaruha! Kapljice vina nisem več vreden, če ni tisto-le gams! Krščen Matiček, tega bo treba pihnniti!«

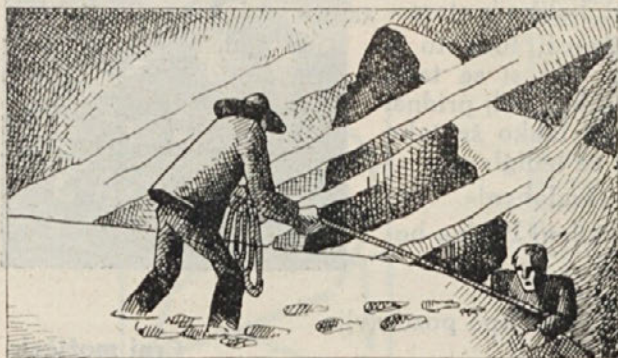
Martinec se je z zanimanjem ozrl v smer, kamor je kazala drvarjeva roka.

Res, visoko vrh skalne čeri je stal krasen kozel in se kakor ponosen kralj oziral po svojem skalnem kraljestvu.

Nemudoma sta pustila delo in zaplezala v stene. Počasi sta se po zledenelih skalnih polihah približevala čerem, kjer se je bil pokazal kozel. Ledenomrzli veter jima je tulil okoli ušes in ju bičal v obraz z ledenimi iglami. Stisnila sta zobe — odnehala pa nista!

»Primaruha,« je godrnjal Žeja, »ta bo moj, kakor gotovo sem Žeja! Do smrti naj je ne pokusim več kapljice, če ga ne upihnem...«

Po dolgem in naporsem plezanju sta končno prispela na zasneženo ploščad, obdana od globokih prepadov.

(Dalje prihodnjič.)

Pri Marijanci

Poglejte jo! To je Marijanca. Izvedel sem za njo takoj, ko sem se oglasil pri »Našem domu«, kjer imajo precej slik o njej. Dobil sem njen točen naslov, pa sem jo takoj obiskal.

V šolo še ne hodi, zato je imela časa dovolj, da me je takoj sprejela in sva si veliko povedala. Če bi vam vse to pravil, kar mi je načvekala, bi tudi vi morali sedeti tri ure za pečjo, kakor sem jaz moral. To bi bilo pa preveč. Eno vam pa povem. Pravila mi je tole:

»V tej lepi obleki narodne noše sem bila poleti v Mariboru. Kako je bilo lepo!«

»Kaj si delala tam?«

»Bilo nas je na desettisoče, ki smo prišli v Maribor, kjer je pokopan Slomšek, ki je napisal prve knjige za nas male. Ko bom hodila v šolo, bom že kaj več izvedela o njem.«

»Ali ti je ugajalo?«

»Lepo je bilo, samo ljudje so tamkaj tako radovedni! Vedno so me izpraševali, kako mi je ime, koliko sem stara, kje sem doma. Vedno sem morala ponavliati, da mi je ime Marijanca, da sem stara pet let in da sem doma iz Ljubljane. Trudna sem že bila, tako sem morala

odgovarjati, pa žejna, da se mi ni ljubilo ust odpirati. Pa pride še en gospod, velik gospod iz Ljubljane z enim malim gospodom iz Maribora. In mali gospod me zopet isto vpraša, kako mi je ime, sem rekla Marijanca, — koliko sem stara, sem pa povedala: Pet let, pa še ledig! Tedaj pa se je veliki gospod iz Ljubljane pritožil, kake deklice da imajo v Mariboru, mali gospod pa me je vprašal, kje sem doma, pa sem rekla, da iz Iblane. Sedaj mi je pa res postalo žal, da sem to povedala, v tako zadrego sem spravila tega velikega gospoda iz Ljubljane.

Tebe, črni možiček, lepo prosim, da me tudi preveč ne izprašuješ! Lahko tudi ti prideš v zadrego. Posebno eno si zapomni, da ne smeš nikdar ženske vprašati, koliko je stara.«

»Hvala za pouk, Marijanca, toda to ti pa tudi povem, da ni lepo, ako si se tako bahala, da si še ledig! Če ne boš bolj pridna, boš 50 let stara, pa boš tudi lahko še tako rekla: Sem stara 50 let, pa še ledig!«

»Ti, črni možiček, pa si hudoben!«

»Nič hudoben, malo poreden! Pridna bo di, pa zbogom!«

Vse male lepo pozdravlja

Črni možiček.

Volk
(F. Golnar)

Trdi orehi
(Castor & Polux)

Fiziognomična uganka
(F. Golnar)

Posetnica
(Fr. Č...)

P. n. Dr. Ivan Kriški

o = p
n = u

Oran.

Skrit pregovor
(R. Stegmüller)

Kop, Iva, zebe, ne, por

Rešitev je poslati do 20. v mesecu na Ugankarski striček »Našega doma«, Maribor, Koroška cesta 1. Dva, ki bosta izžrebana, dobita nagrado.

Rešitev ugank

v januarski številki »Našega doma«.

1. Naše znamenje. Vodoravno: Vik, dis, arnik, peklo, kralj, pa, aj, in, en, vojak, alarm, žrelo, ite, tau, burja, os, al, ar, mu, lis, som, A. M. Slomšek, osa, ako, nož. — Navpično: Ti, vedro, kisik, in, Aljaž, krilo, pav, kaj, Ana, jem, Kristus, aleluja, et, ar, Boris, almoš, Alma, umen, sla, smo, as, ok, ko.

2. Radijsko poročilo: Zivljenje je boj.

3. Menjalnica: Boj se alkohola!

4. Nagradna uganka: Uganka je nerešljiva, zato nočem nobene nagrade.

5. Menjalnica: Kolkor kapljic tolko let, Bog nam daj na svet živet.

6. Kraljev pohod: Če sveto prepevaš, skušnjava beži in angelj te varuh posluša, nesramnega petja se skrat veseli in angelj te varuh zapašča.

7. Fiziognomična uganka: Skopuh.

Prav so rešili: Rojic Mirko (7), Rudi iz Lotmerka (7), »Mariborski firbeci« (7), Jože Novak (6), Pušenjak Alojz (7), Franc Sodja (7), Anton Cesar (7), Jožef Sodja (7), Jožef Mlakar (7), Ignac Cuderman (7), Terezija Pestiček (4), Franjo Lužnik (7), Joško Makoter (4), Alojz Plohl (5), Weber Emerik (7), I. Vivat (7), Marjanca Blumer (6), Genovefa Fanel (3), Joško Mirt (3), Francka Vavpotič (4), Julij Tittl (7), Stanko Žitnik (7), Franc Jesenšek (2), Angela Pečnik (5), »Vsebirad-Nemanič« (7), Ivana Volk (2), Franjo Jug (7), Franjo Črnc (5), Ivan Koren (5), Feliks Čuček (3), Nace Čeh (7).

Izžrebana sta bila: Alojz Pušenjak, pos. sin, Kamenščak 33, p. Ljutomer, in Ivan Koren, Lušečka vas, p. Poljčane.

Za uganke v decemberski številki »Našega doma« je došlo osem rešitev. Izžrebana sta bila: Mirko Rojc, Vojašniška 25, Maribor, in Joško Makoter, Cezanjenci, p. Ljutomer.

Mojim uganekarjem. »Šlek, šlek, pa si nas hotel potegniti, ko si tako širokoustno napisal: Tokrat pa sem zgoden, to pa radi tega, da Vam lahko čimprej voščim srečno in veselo Novo leto... Kaj misliš Ti, stari in nadušljivi uganekarski striček, da je pri nas novo leto sredi januarja? Tebi se je najbrž kolesce malo prehitro zasukalo, ali pa Te je luna trkala, ko si napisal tako debelo laž...« Tako in podobno mi je pisala prijateljica iz Slovenskih goric. Zalostna mi majka! Kaj sem mar jaz kriv, če si je striček jezik prehladil in je moral biti v postelji 14 dni in 14 noči? Tudi kolesce se mi ni zasukalo nič bolj hitro kot drugekrat, kajti kolesca nosi uganekarski striček v žepu, ne pa v glavi. Tudi luna me ni

trkala, kajti to se lahko zgodi komu drugemu, ne pa uganekarskemu stričku. Mene se namreč luna zelo boji. Povrh pa še ima luna dovolj opravka z drugimi mesečniki, n. pr. z brezposelno gospodo, ki vedri pod rdečo ali pa pod JNSarsko marelo... — Pa še drugo pismo sem dobil. Tista-le Fefa iz St. Jurja se je obregnila ob mene, častitljivega strička. Da imam strupen jezik in da se nisem še v novem letu prav nič poboljšal, mi piše. Za božjo voljo vendar, poboljšanje ne pride čez noč! Niti januar še ni pri koncu, pa že zahteva od strička poboljšanja. Čakte no, tudi to pride na vrsto. Trdno obečam, da se bom poboljšal na starega leta dan 1937. Kar se pa tiče strupenega jezika, pa ne morem prav nič zato. Bog je tudi čebeli, ki je vendar koristna žival, dal želo, da se lahko brani. Meni pa je dal zato oster jezik, da lahko cikam in pikam. Toda vkljub temu pa nočem krivice nikomur storiti, razven, če me kdo izzove, no, potem pa Bog pomaga...

VSAK

**SLOVENSKI GOSPODAR
ZAVARUJE SEBE, SVOJCE IN SVOJE IMETJE**

EDINO LE PRI

**VZAJEMNI ZAVAROVALNICI
V LJUBLJANI**

**ZAVARUJE: POŽAR — VLOM — NEZGODE
KASKO — JAMSTVO — STEKLO
ZVONOVE — ŽIVLJENJE
KARITAS**

Podruž. Celje: Palača Ljudske posojilnice

Glavno zastopstvo: Maribor, Loška ul. 10

Krajevni zastopniki v vsaki fari

Izdaja Konzorcij »Našega doma«. — Urejuje in predstavlja lastnika Mirko Geratič.
— Tiska »Tiskarna sv. Cirila«, predstavnik Albin Hrovatin. — Vsi v Mariboru.